

การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางในการลดภาวะถดถอย
ทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
A Study of the Needs and Guidelines for Reducing Learning
Regression in Small Schools under the Office of Kamphaeng Phet
Primary Educational Service Area 1

จิตตรา เม่นคง และนิคม อาค้ายาย

Jittra Menkhong and Nikom Nakai

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Jittra.m@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) ศึกษาแนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนจำนวน 125 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 78 คน และครู จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ในภาพรวมมีค่า เท่ากับ .23 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญสูงสุดเป็นลำดับแรก เท่ากับ .25

2. แนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันสูงสุด คือ (1) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวก สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) ด้านการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูออกแบบการสร้างสื่อการเรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ (3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจการการเรียนรู้ของครู ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำแห่งการพัฒนา (4) ด้าน

การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เรียน

คำสำคัญ: การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the necessity to reduce learning regression in small schools, and 2) Study the approach to reduce learning regression of small school administrators. The population consisted of school administrators and academic teachers from 125 schools, consisting of 78 school administrators and 97 teachers. The instrument used was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and index of the importance of necessity. The data was analyzed by content analysis.

The research results were found that:

1. The study of the needs to reduce the learning regression of small schools was found that the index of the priority of the needs to reduce the learning regression of small schools found that overall was equal to .23. When considering each aspect, it was found that the design of the learning management process and new teaching model had the highest priority index value, equal to .25.

2. The guidelines for reducing the learning regression of small school administrators were found that the experts had the highest consensus as follows: (1) In terms of creating participation in learning management, school administrators and teachers collaborated with parents and the community to create an environment that facilitates, supports and promotes student learning. (2) In terms of developing digital media repositories and using technology systematically, school administrators and teachers can design the creation of learning media without limitations of time and place. (3) In terms of promoting and developing teacher learning management, administrators must be leaders of development. (4) In terms of designing the learning management process and new teaching model, school administrators and teachers have a variety of teaching models that promote the creation of knowledge for students.

Keywords: Reduce Learning Regression, Guidelines for Reducing Learning Regression

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงไปยังทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยเริ่มมีการแพร่ระบาดในช่วงต้นปี 2563 ซึ่งส่งผลกระทบเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจไทยในระดับที่รุนแรงกว่าวิกฤตเศรษฐกิจการเงินในปี พ.ศ. 2540-2541 และในปี พ.ศ. 2551-2552 นั้นหมายถึงครัวเรือนไทยโดนผลกระทบจากเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยสูญเสียรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวที่มีเด็กและเยาวชนอยู่ด้วย การระบาดระลอกแรก ส่งผลให้รายจ่ายของครัวเรือนรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ พบว่าผู้ปกครองเด็กเล็กส่วนใหญ่ถูกลดค่าจ้างหรือลดชั่วโมงทำงาน ตามมา ด้วยการถูกเลิกจ้าง ขณะที่ผู้ประกอบการเผชิญกับยอดขายที่ลดลง และมีการปิดกิจการ ในขณะที่ผู้ปกครองเกือบหนึ่งในสี่นั้นไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ (UNICEF Thailand, 2022 หน้า 10) ครอบครัวขาดความพร้อมและรัฐก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน จึงถือได้ว่าเรื่องนี้เป็นจุดอ่อนและเป็นปัญหาที่ใหญ่มาก และยิ่งเห็นเด่นชัดมากในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (ภูมิพัฒน์ ศรีวรชิตพัฒน์, 2565 หน้า 78) ซึ่งตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา จำนวนสถานศึกษาและผู้เรียนมีแนวโน้มลดลงทุกปี ซึ่งเป็นผลจากอัตราการเกิดและจำนวนเด็กที่ลดลง จำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาของเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงอัตราการเข้าเรียนต่อในทุกระดับมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยการเลือกเรียนด้านอาชีวศึกษามีสัดส่วนมากขึ้น ซึ่งเป็นทิศทางที่คาดหวังในการพัฒนากำลังคนของประเทศ แต่ยังมีผู้เรียนด้อยโอกาสของไทยเกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มเด็กยากจน การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ข้ำเติมปัญหาความยากจนของเด็กและครอบครัวให้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น รวมทั้งภาวะอื่น ๆ ที่เป็นปัญหาส่วนตัวหรือปัญหาสังคม

เนื่องด้วยสาเหตุที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตลอดระยะเวลา 2 ปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่มีทีท่าว่าจะพัฒนาขึ้นตามที่คาดหวัง จากการที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565ก หน้า 9) สังเคราะห์ผลการศึกษเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานการณ์โควิด - 19 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และ ผู้ปกครอง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 ส่วนใหญ่เห็นว่า การระบาดของโควิด - 19 ระลอกใหม่เกิดผลกระทบในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมากที่สุด และจากผลการศึกษาล่าสุดในปี 2565 เกี่ยวกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานการณ์โควิด-19 พบว่าภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 รับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มากที่สุดตามลำดับ ขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และวิทยาศาสตร์มากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งจากการรายงานผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2567ก หน้า 12-13) พบว่า ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2565 คะแนนเฉลี่ยรวม 4 วิชา เท่ากับ 38.14 ซึ่งสูงกว่าระดับสังกัด แต่ต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา รวมทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2565 คะแนนเฉลี่ยรวม 4 วิชา เท่ากับ 32.25 ซึ่งต่ำกว่าระดับสังกัด และระดับประเทศทุกรายวิชา

จากความเป็นมา ความสำคัญ และปัญหาที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1 โดยงานวิจัยนี้ทำทราบถึงความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก นำไปสู่แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภองาว เพชร เขต 1 จำนวน 125 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 97 แห่ง ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1986 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 หน้า 43) และกำหนดผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูวิชาการ จำนวน 97 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า และสังเคราะห์ข้อมูล จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย
3. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อคำถาม เพื่อสร้างแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า
4. สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นที่จะถามตามกรอบแนวคิดการวิจัยหรือนิยามศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
5. พิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา
6. นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยการศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 โรงเรียน
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย และแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 194 ฉบับ
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามด้วยออนไลน์ (Google Forms) จำนวน 194 ฉบับ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติ โดยดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนอีกครั้งหนึ่ง
 - 2) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง
 - 3) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- ทั้ง 2 สภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 121)

4) วิเคราะห์และจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$)

5) การวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) แล้วนำดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : $PNI_{Modified}$) ที่มีลำดับความสำคัญสูงสุดในแต่ละด้าน มาสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำรายชื่อที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ลำดับแรกในแต่ละด้านมาสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดและสร้างแบบสัมภาษณ์ และให้ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และความเป็นอิสระในการให้ข้อมูลและรายละเอียดของแบบสอบถามรวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยได้รับการวิจัยได้ทราบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) กล่าวคือ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผลจากแบบสัมภาษณ์และนำเสนอข้อมูลโดยการเขียนสรุปในรูปแบบตารางแล้วนำมาเขียนบรรยายเป็นรายข้อ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดถดถอยของการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก

การลดภาวะ ถดถอยทางการ เรียนรู้ของโรงเรียน ขนาดเล็ก	สภาพ ที่เป็นจริง (D)			สภาพ ที่ควรจะเป็น (I)			PNI Modified (I-D)/D	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	3.95	.49	มาก	4.70	.49	มากที่สุด	.22	3
2. ด้านการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ	3.78	.45	มาก	4.66	.52	มากที่สุด	.19	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนากาารจัดการเรียนรู้ของครู	3.82	.49	มาก	4.71	.44	มากที่สุด	.24	2
4. ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่	3.72	.54	มาก	4.68	.45	มากที่สุด	.25	1
รวม	3.82	.49	มาก	4.69	.48	มากที่สุด	.23	

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญ (PNI) สูงสุดเป็นลำดับแรก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการลดภาวะการถดถอยของการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

1. การเรียนรู้แบบบูรณาการเทคโนโลยีและเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เข้ากับเนื้อสาระการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวก สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการออกเยี่ยมบ้านเพื่อให้ทราบถึงความเป็นอยู่ของผู้เรียน รวมทั้งตัวผู้เรียนจะต้องมีสภาพจิตใจที่พร้อมต่อการเรียน มีการพูดคุยถึงสภาพปัญหา ทั้งเรื่องการเรียนรู้ความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ อย่าให้ปล่อยให้ผู้เรียนมีเวลาว่างจนเกินไป แต่ก็ให้ช่วงเวลาอิสระบ้าง

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูออกแบบการสร้างสื่อการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เรียนรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ ตามที่ผู้เรียนเลือกหรือกำหนด ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ต่อยอดจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนห้องเรียนออนไลน์

4. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งยังเป็นผู้นำแห่งการพัฒนา คือ พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติงาน ทำให้ครูเป็นตัวอย่าง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับครู ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างได้ และนำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เรียน มีการจัดเป็นกิจกรรมเข้าฐานการเรียนรู้ เวียนจนครบเนื้อหาวิชา

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวม พบว่า การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบ

การสอนใหม่ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูนั้น เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการศึกษาหลากหลายด้าน และจะต้องเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนั้นอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565 ก หน้า 5-12) ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใหม่ไว้ว่า ระบบการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลันจนปรับตัวไม่ทัน จากระบบปกติในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้ที่บ้านจากระบบชั้นเรียนเป็นการเรียนรู้ส่วนบุคคล โดยมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามาเป็นโจทย์สำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์วิกฤติของโรคระบาดและการพัฒนาการศึกษาหลังยุคโควิด-19 ที่จะส่งผลให้เกิดการปรับรูปแบบและวิธีการเรียนรู้พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการปรับบทบาทของครูผู้สอน อีกทั้งเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาการศึกษาของประเทศในระยะยาวเพื่อพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันได้ในอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการลดภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ ประเด็น ท่านคิดว่าการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างไร และมีแนวทางการพัฒนาอย่างไร โดยมีรายละเอียดดังนี้ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ของผู้บริหารนั้น จำเป็นต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบัน และประยุกต์ใช้ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการเรียนรู้แบบบูรณาการ เชื่อมโยงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น มีการวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น มีการนำแนวคิด วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยตัวครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ คิดรูปแบบวิธีการสอนนักเรียนแบบใหม่ ๆ เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563 หน้า 6-8) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ (New normal) มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิง ลึก คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้

1. ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ พิจารณาจากประเด็นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นของแนวทางการพัฒนาไปทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนจัดสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวก สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการออกเยี่ยมบ้านเพื่อให้ทราบถึงความเป็นอยู่ของผู้เรียน รวมทั้งตัวผู้เรียนจะต้องมีสภาพจิตใจที่พร้อมต่อการเรียน มีการพูดคุยถึงสภาพปัญหา ทั้งเรื่องการเรียนความสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติอย่าปล่อยให้ผู้เรียนมีเวลาว่างจนเกินไป แต่ก็ให้ช่วงเวลาอิสระบ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565 หน้า 21-22) ได้กล่าวว่าการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ เทียน ทองแก้ว (2563 หน้า 7) ได้กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น ลานกิจกรรม และลานสุขภาพอนามัย เป็นต้น ครูและผู้ปกครองก็ต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้สอน

2. ด้านการพัฒนาล้างสื่อดิจิทัลและใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ พิจารณาจากประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นของแนวทางการพัฒนาไปทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย และระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยี ให้เลือกใช่มากมายให้ผู้เรียน ครู รวมถึงผู้ปกครอง เข้าไปเลือกใช้ ทั้งยังเป็นศูนย์รวมสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 หน้า 23) กล่าวว่า การเกิดนวัตกรรมการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่สามารถนำไปพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเหมาะสมกับบริบทพื้นที่และประเทศ ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูได้พัฒนาตนเอง

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู พิจารณาจากประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นของแนวทางการพัฒนาไปทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ทั้งยังเป็นผู้นำแห่งการพัฒนา คือ พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติงาน ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับครู ว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง เป็นแบบอย่างได้ และนำความรู้และทักษะเหล่านั้นมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565 หน้า 18-20) กล่าวไว้ดังนี้ ปรับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็น Super Coach ในการจัดการเรียนรู้โดยพัฒนาระบบนวัตกรรมใหม่ เสริมสร้างวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้เป็น

ผู้นำการปรับหลักสูตร การวางแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การนิเทศและพัฒนาครู การจัดหาและพัฒนาเทคโนโลยี สื่อ และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษารวมถึงระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน และการสร้างระดม ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ พิจารณาจากประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นของแนวทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เรียนมีการจัดเป็นกิจกรรมเข้าฐานการเรียนรู้ เวียนจนครบ เนื้อหาวิชา สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565ก หน้า 14-18) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน พัฒนารูปแบบห้องเรียนเคลื่อนที่ โดยจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามความเหมาะสมของบริบท สถานการณ์และความต้องการจำเป็นของพื้นที่ เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่ไม่สามารถเดินทางมาเรียนในสถานศึกษาได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อพัฒนาในด้านการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป
2. หน่วยงานทางการศึกษา กำหนดแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อไปปฏิบัติ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

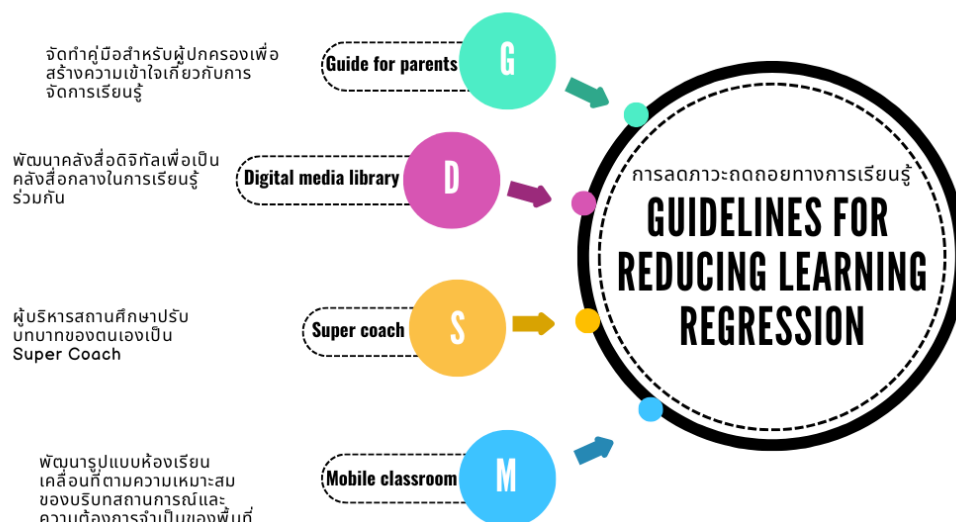
1. ควรศึกษารูปแบบพัฒนาในด้านการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อการพัฒนาต่อไป
2. ควรศึกษาความเป็นไปได้ของการนำ แนวทางการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กไปปฏิบัติ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 1 สามารถแสดงแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ในรูปแบบ “GDSM Concept” ดังนี้

GDSM CONCEPT

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ในรูปแบบของ “GDSM Concept”

เอกสารอ้างอิง

- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. *ครูสภาวิทยากรย์. Journal of Teacher Professional Development*, 1(2), 1-9.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภูมิพัฒน์ ศรีวัชรพัฒน์. (2565). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์กสณแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด – 19. *วารสารสังคมศาสตร์ บุรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 9(1), 78.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *รายงานผลการศึกษาระยะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้*. เข้าถึงได้จาก <https://online.fliphtml5.com/wbpvz/jzub/?search=นวัตกรรม#p=8>

- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2567ก). *แผนปฏิบัติการกลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2567ข). *แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. เข้าถึงได้จาก <https://docs.google.com/spreadsheets/d/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565ก). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้*. เอส. บี. เค. การพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565ข). *ทิศทางและแนวโน้มการจัดการศึกษาในยุคโควิด-19*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี จำกัด.
- UNICEF Thailand. (2022). *รายงานรวบรวมผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการระบาดโรคโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.unicef.org/thailand/media/8806/file/COVID19%20Impact%20on%20>